
Funded
by the European Union
and the Council of Europe

COUNCIL OF EUROPE

Implemented
by the Council of Europe

Ky përkthim u mundësua në kuadër të Projektit të Përbashkët mes Bashkimit Europian dhe Këshillit të Europës i titulluar « Përforcimi i Mbrojtjes së të Drejtave të Njeriut në Kosovë »*

© Agjensia e Bashkimit Europian për të Drejtat Themelore, 2012
Këshilli i Europës / Gjykata Europiane e të Drejtave të Njeriut, 2012

Kredit (faqja e parë): © iStockphoto

Autorizohet riprodhimi, përveç se për qëllime komerciale, me kusht njohjen e burimit.

Një informacion më i gjerë mbi Agjensinë Europiane për të Drejtat Themelore gjendet në internet. Informacioni mund të përdoret nëpërmjet faqes së internetit të AEDNJ: <fra.europa.eu>.

Informacione të mëtejshme mbi vendimet gjyqësore me precedentë të Gjykatës Europiane të të Drejtave të Njeriut (GJEDNJ) gjenden në dispozicion në faqen e internetit të Gjykatës: <echr.coe.int>. Portali i kërkimit HUDOC siguron qasje në aktgjykimet dhe vendimet e Gjykatës në gjuhët anglisht dhe/apo frëngjisht, me përkthime në gjuhët shtesë, me shënime mujore mbi vendimet gjyqësore me precedentë të Gjykatës, informacionet për shtyp dhe të dhëna të tjera mbi punën e Gjykatës.

Materialet e përmbledhura në këtë dokument nuk janë të detyrueshme për GJEDNJ-në.

Ky material i azhurnuar është vetëm një përmbledhje interneti që plotëson dokumentin e printuar "*Doracak mbi ligjin europian të mos-diskriminimit*" dhe që nuk përmban tregues të veçantë identifikues. Doracaku mund të gjendet në gjuhë të ndryshme në faqen e internetit të AEDNJ ose në faqen e internetit të GJEDNJ.

* Cdo referim për Kosovën, qoftë përsa i përket territorit, institucioneve ose popullsisë në këtë tekst duhet kuptuar në përputhje të plotë me Rezolutën 1244 të Këshillit të Sigurisë të Kombeve të Bashkuara dhe pa paragjykuar statusin e Kosovës.

Manual mbi të Drejtën Evropiane mbi Antidiskriminimin: Përditësimi i jurisprudencës Korrik 2010-Dhjetor 2011

Përmbajtja

Hyrje	5
2.2.2. Krahasues	5
2.2.3. Baza e mbrojtur.....	7
2.5. Masat e veçanta apo specifike	7
2.6.2. Prezantimi i mbrojtjes së përgjithshme	8
2.6.4.3. Përrjashtimet mbi bazën e moshës	8
3.4.2.4. Konventa Evropiane dhe konteksti i mirëqenies dhe arsimit	11
3.4.3.1. Konventa Evropiane dhe konteksti i të mirave dhe arsimit, përfshirë edhe banimin	12
3.5.1.	13
4.2. Seksi	13
4.3. Orientimi seksual	16
4.5. Moshë	17
4.7. Kombësia apo origjina kombëtare	18
4.8. Besimi fetar dhe të besuarit	19
4.10. Origjina shoqërore, lindja dhe prona	20
4.12. Statuse të tjera	21
5.2. Ndarja e barrës së provës	22
5.3. Roli i statistikave dhe të dhënave të tjera	22
Lista e çështjeve	24
Vendimet me precedentë të Gjykatës së Drejtësisë të Bashkimit Evropian.....	24
Vendimet me precedentë të Gjykatës Evropiane të të Drejtave të Njeriut.....	24

Hyrje

Ky material i parë i azhurnuar i vendimeve gjyqësore me precedentë të “*Doracakut të ligjit europian të mos-diskriminimit*”, paraqet një përmbledhje të rasteve më të rëndësishme për të cilat ka vendosur Gjykata Europiane e të Drejtave të Njeriut (GJEDNJ) dhe Gjykata e Drejtësisë së Bashkimit Europian (GJDBE)¹ në fushën e mos-diskriminimit pas finalizimit të dorëshkrimit fillestar në korrik të vitit 2010. Ai ndjek strukturën dhe titujt përkatës të Doracakut.

2.2.2. Krahasues

GJEDNJ, *Graziani-Weiss v. Austrisë* (Nr. 31950/06), 18 tetor 2011

Një gjykatë qarku lokale kishte listën e gardianëve të mundshëm ligjorë që përmbante emrat e të gjithë juristëve që praktikonin profesionin dhe të noterëve publikë të qarkut. Aplikanti, emri i të cilit gjendej në listë, ishte caktuar si gardiani ligjor i një personi të sëmurë mendor lidhur me çështjen e menaxhimit të të ardhurave të saj dhe të përfaqësimit përpara gjykatave dhe autoriteteve të tjera. Ai u ankua se listimi vetëm i juristëve dhe noterëve publikë dhe përjashtimi i personave të tjerë të cilët kishin njohuri të caktuara ligjore nga lista e gardianëve të mundshëm kishte qenë diskriminuese. GJEDNJ konstatoi se veprimtaritë kryesore të juristëve që praktikonin profesionin kishin të bënin me përfaqësimin ligjor të klientëve përpara gjykatave dhe autoriteteve të tjera të ndryshme, për të cilën ata edhe kishin marrë trajnim të veçantë dhe kishin kaluar edhe provimet përkatëse. Persona të tjerë që kishin studiuar juridikun, por që nuk ishin juristë që praktikonin profesionin, nuk lejoheshin të përfaqësonin palët përpara gjykatave në rastet kur përfaqësimi ishte i detyrueshëm. Po ashtu, kishte të ngjarë, që ata nuk punonin fare në një fushë që lidhej me juridikun. Pavarësisht se kishte pasur, pa dyshim, një dallim në trajtimin, nga njëra anë, mes juristëve që praktikonin profesionin dhe noterëve, dhe nga ana tjetër, personave të tjerë të trajnuar ligjorë, për qëllimet e emërimit të tyre si gardianë në rastet ku përfaqësimi ligjor ishte i nevojshëm, këto dy grupe nuk gjendeshin në situatë përkatësisht të ngjashme.

GJEDNJ, *Valkov dhe të Tjerët v. Bullgarisë* (Nr. 2033/04 dhe të tjerët), 25 tetor 2011

Aplikantët ishin pensionistë, pensionet e të cilëve ishin përcaktuar kufizueshmërisht në përputhje me legjisllacionin vendor. Ata u ankuan se ishin diskriminuar kundër *vis-à-vis* atyre pensionistëve që kishin pasur pozita të caktuara të larta drejtuese politike – si presidenti dhe zëvendës presidenti i vendit, kryetari i parlamentit, kryeministri dhe gjykatësit e Gjykatës Kushtetuese – pensionet e të cilëve përjashtoheshin nga ky fenomen përcaktimi kufizues. Megjithatë, GJEDNJ nuk ishte e përgatitur të paraqiste konkluzionet e saj duke u bazuar në natyrën, pa dyshim, kërkuese dhe detyrat e rëndësishme të kryera nga aplikantët dhe detyrat e kryera nga personat në pozita të larta drejtuese në fjalë. Ato ishin gjykime të politikave që në parim rezervoheshin për autoritetet kombëtare, që kishin edhe të drejtën legjitime demokratike të drejtpërdrejtë dhe që ishin në një pozicion më të mirë se ndonjë tribunal ndërkombëtar për të bërë vlerësimin e nevojave dhe kushteve në vend. Prandaj, GJEDNJ arriti në përfundimin se nuk kishte pasur diskriminim kundër aplikantëve lidhur me të drejtat e tyre të pronës.

---

1 Akronimi GJDBE zëvendëson akronimin GJED, që është përdorur në “*Doracakun e ligjit europian mbi mos-diskriminimin*”.

**GJEDNJ, *Laduna v. Sllovakisë*
(Nr. 31827/02), 13 dhjetor 2011**

Aplikanti u ankua se të burgosurit e padënuar nuk kishin të njëjtat të drejta vizitash si ata të burgosur që tashmë ishin dënuar, në atë që atyre u lejohej që të kishin vizita për një periudhë maksimale prej tridhjetë minutash në muaj, krahasuar me dy orë vizitash që u lejohej të burgosurve të dënuar. Për më tepër, për pjesën më të madhe të kohës në fjalë frekuenca e vizitave dhe lloji i kontaktit që u lejohej të burgosurve të dënuar, varej nga niveli i sigurisë së burgut në të cilin mbaheshin. Në kontrast me këtë, të burgosurit e padënuar i nënshtroheshin që të gjithë të njëjtit regjim, pavarësisht arsyeve të tyre të paraburgimit dhe vlerësimeve të sigurisë. Meqenëse arsyet e ankesës kishin lidhje me të gjithë të burgosurit, GJEDNJ arriti në përfundimin që si i burgosur i padënuar, aplikanti kishte qenë në një situatë relativisht të ngjashme me grupin e krahasuar të të burgosurve të dënuar. Megjithatë, nuk kishte pasur asnjë justifikim objektiv dhe të arsyeshëm për dallimin në trajtimin mes dy grupeve. Nevoja për të vënë rregull, për të krijuar siguri për të tjerët dhe mbrojtje të pronës nuk e justifikonte kufizimin e të drejtave të të burgosurve të padënuar në një masë më të madhe se të atyre të burgosurve të dënuar. Një praktikë e tillë, ishte kritikuar, po ashtu, edhe nga Komisioni Europian për Parandalimin e Torturës apo Trajtimin Degradues (KPT). Për më tepër, ndërkohë që kufizime të caktuara të të drejtave të vizitës së ndonjë të burgosuri mund të justifikoheshin në disa raste për shkaqe sigurie apo për të mbrojtur interesat legjitime të ndonjë hetimi, ato synime mund të ruheshin me anë të përdorimit të mjeteve të tjera që nuk ushtronin ndikimin e tyre tek të gjithë personat e paraburgosur. Instrumentet ndërkombëtare, të tilla si: Konventa Ndërkombëtare mbi të Drejtat Civile dhe Politike dhe Rregullat Europiane të Burgut të vitit 1987, theksonin nevojën për të respektuar statusin e të burgosurit si një person që duhej supozuar të ishte i pafajshëm. Rregullat Europiane të Burgut të vitit 2006 sigurojnë që, përveç rastit kur ekzistonte një arsye specifike për të kundërtën, të burgosurit e padënuar duhet të pranojnë vizita dhe t'u lejohet komunikimi me familjen dhe persona të tjerë në të njëjtën mënyrë ashtu si edhe të burgosurit e dënuar. Rrjedhimisht, GJEDNJ konstatoi se kufizimet e vendosura ndaj aplikantit ishin joproporcionale.

**GJDBE, *Jürgen Römer v. Freie und Hansestadt Hamburg*
Çështja C-147/08, 10 maj 2011 (Salla Kryesore)**

Z. Römer punonte për administratën e Hamburgut që nga viti 1950 deri sa ai pushoi së punuari në vitin 1990 për shkaqe lëndimesh. Që në vitin 1969, ai ka jetuar në mënyrë konsekuative me partnerin e tij, z. U. Në tetor të vitit 2001, ata u regjistruan si partnerë jete dhe z. Römer e informoi ish-punëdhënësin e tij për këtë gjë, dhe më vonë kërkoi që edhe pensioni i tij shtesë të ri-përlllogaritej mbi bazën e kategorisë më të favorshme të zbritjes së taksave. Administrata e Hamburgut refuzoi mbi bazën që z. Römer nuk ishte 'i martuar' por ishte në një partneritet të regjistruar, dhe se vetëm pensionistët 'e martuar', [dhe] ata pensionistë që nuk ishin të ndarë në mënyrë të përhershme, si edhe pensionistët që gëzonin të drejtën të kërkonin ndihma sociale për fëmijët apo ndonjë ndihmë tjetër ekuivalente sociale, kishin të drejtën të kërkonin ri-përlllogaritjen e pensionit të tyre mbi bazën në fjalë. Gjykata që e referoi çështjen kërkoi të dinte nëse kjo situatë ishte parandaluar me anë të ligjit të BE-së.

GJDBE vendosi që Udhëzimi i Këshillit 2000/78/EC, lidhur me trajtimin e barabartë të punësimit, e mbulonte edhe pensionin shtesë që kishte të bënte me pagesën sipas kuptimit të Nenit 157 të Traktatit mbi Funkcionimin e Komunitetit Europian (TFKE). Udhëzimi parandalonte një dispozitë të ligjit kombëtar, sipas së cilës një pensionist që ishte regjistruar në një partneritet jete mernte një pension shtesë më të ulët se ai që i caktohej pensionistit 'të martuar, dhe jo të ndarë në mënyrë të përhershme', nëse plotësoheshin dy kushte. Kushti i parë ishte që në Shtetin Anëtar në fjalë, martesja ishte e rezervuar për personat e gjinive të ndryshme dhe ekzistonte edhe për një partneritet të regjistruar jete, që i rezervohej

personave të së njëjtës gjini. Kushti i dytë ishte që duhet të ekzistojë diskriminim i drejtpërdrejtë mbi bazën e orientimit seksual sepse, sipas ligjit kombëtar, ai partner jete ishte në një situatë ligjore dhe faktike të krahasueshme me atë të personit të martuar lidhur me pensionin në fjalë.

2.2.3. Baza e mbrojtur

GJDBE, *Pensionsversicherungsanstalt v. Christine Kleist* Çështja C-356/09, 18 nëntor 2010

Kjo referencë nga gjykata austriake kishte të bënte me interpretimin e Neni 3(1) të Udhëzimit të Këshillit 76/207/EEC (siç është ndryshuar me anë të Udhëzimit 2002/73/EC) mbi zbatimin e parimit të trajtimit të barabartë për burrat dhe gratë lidhur me qasjen në punësim, trajnimin profesional dhe promovimin, e kushtet e punës. Neni 3(1) ndalon çdo diskriminim seksual të drejtpërdrejtë ose jo të drejtpërdrejtë në sektorët publikë e privatë lidhur me punësimin dhe kushtet e punës, duke përfshirë pagën dhe pushimin nga puna. Gjykata referuese kërkoi të dinte nëse Neni 3(1) parandalonte rregullat kombëtare të cilat e lejonin një punëdhënës publik të hiqte nga puna një punonjës që merrte pensionin, në rrethana ku burrat dhe gratë e gëzonin të drejtën për një pension të tillë në mosha të ndryshme. Legjislacioni austriak specifikonte që mosha e pensionit për gratë ishte mosha 60 vjeç, ndërsa për burrat ishte 65 vjeç.

GJDBE iu referua çështjes Marshall (C-152/84) për të demonstruar që pushimi nga puna i një punonjëseje femër vetëm sepse ajo e kishte tejkaluar moshën e pensionit për t'u kualifikuar për pensionin, kur kjo moshë ishte e ndryshme për burrat, ishte diskriminuese mbi bazën e seksit. Në rastin aktual, mosha në të cilën përfundonte mbrojtja nga pushimi nga puna ishte pandashmërisht e lidhur me gjininë e punonjësit. GJDBE konkludoi se kjo përbënte një dallim në trajtim që ishte drejtpërdrejtë i bazuar në seks. Diskriminimi i drejtpërdrejtë ndodh atëherë kur një person trajtohet në mënyrë më pak të favorshme mbi bazën e seksit se sa trajtohet personi tjetër, ose sa ç'është trajtuar apo ç'do të trajtohej një person tjetër në një situatë të ngjashme. Me qëllim që të përcaktohet nëse gratë e moshës 60 apo 65 ishin në një situatë të krahasueshme me burrat në të njëjtën grup-moshë, GJDBE shqyrtoi subjektin e rregullave kombëtare që përcaktonin dallimin në trajtim. Në këtë çështje, rregullat kombëtare synonin të qeverisnin rrethanat në të cilat punonjësit mund të hiqeshin nga puna. GJDBE ra dakord që burrat dhe gratë në këtë grup-moshë ishin në rrethana të ngjashme, meqë rrethanat e tyre që kishin të bënin me kushtet e ndërprerjes së punësimit ishin identike. Prandaj, gjykata konkludoi se rregullat kombëtare përbënin diskriminim të drejtpërdrejtë mbi bazën e seksit.

2.5. Masat e veçanta apo specifike

GJDBE, *Pedro Manuel Roca Álvarez v. Sesa Start España ETT SA* Çështja C-104/09, 30 shtator 2010

Gjykatat spanjolle kërkuan të dinin nëse të drejta të caktuara për pushimin me pagesë sipas legjislacionit spanjoll ishin të lejueshme sipas rregullave të BE-së mbi barazinë gjinore. Në veçanti, legjislacioni spanjoll dukej se i lejonte nënave dhe baballarëve të merrnin deri në një orë pushim gjatë ditës së punës për të ushqyer një fëmijë që nuk ka filluar ende ushqimin solid, duke pasur parasysh se të dy prindërit ishin të punësuar. GJDBE iu kërkua nëse fakti që baballarët e punësuar nuk e gëzonin të njëjtën të drejtë kur nëna ishte e vetë-punësuar, përbënte një shkelje të dispozitave të Udhëzimit të Këshillit 76/207/EEC mbi zbatimin e parimit të trajtimit të barabartë për burrat dhe gratë lidhur me punësimin, trajnimin profesional dhe promovimin, dhe kushtet e punës.

GJDBE vendosi që pushimi me pagesë ndikonte në kushtet e punës, dhe Udhëzimi i Këshillit 76/207/EEC specifikonte që nuk mund të ketë diskriminim mbi bazën e seksit lidhur

me kushtet e punës. GJDBE komentoi se e drejta e babait për t'u larguar lidhej me statusin e punësimit të nënës. Për më tepër, gjykata konstatoi se masa nuk i eliminoi apo nuk i pakësoi pabarazitë ekzistuese, meqë një gjë e tillë mund të çojë në situatën kur një nënë e vetë-punësuar do të kishte edhe një barrë shtesë, meqë babai nuk mund të merrte pushim që të kujdesej për fëmijën e tyre. Prandaj, gjykata arriti në përfundimin se udhëzimi parandalonte legjislacionin kombëtar.

2.6.2. Prezantimi i mbrojtjes së përgjithshme

GJDBE, *Marc Michel Josemans v. Burgemeester van Maastricht* Çështja C-137/09, 16 dhjetor 2010

Referenca e bërë nga gjykata holandeze kërkonte të dinte nëse rregulloret kombëtare, që kishin të bënin me qasjen e personave jo-rezidentë nëpër kafenetë, binte tërësisht ose pjesërisht në fushëveprimin e Traktateve. Referenca iu bë veçanërisht lëvizjes së lirë të mallrave dhe shërbimeve, dhe ndalimit të diskriminimit. Lidhur me lëvizjen e lirë të mallrave dhe shërbimeve, gjykata referuese kërkoi të dinte nëse ndalimi i pranimit të personave jo-rezidentë nëpër kafene, përbënte një mjet të përshtatshëm dhe proporcional në zvogëlimin e turizmit të drogës, si edhe të shqetësimit të publikut, që e shoqëronte atë. Në mënyrë alternative, gjykata kërkoi të dinte nëse aplikoheshin ndalimi i diskriminimit ndaj qytetarëve mbi bazën e kombësisë. Nëse po, gjykata vinte në pikëpyetje nëse dallimi jo i drejtpërdrejtë që rezultonte mes banorëve dhe personave jo-rezidentë ishte i justifikuar, dhe që ndalimi që lidhej me të ishte i përshtatshëm dhe proporcional për arsytet që tashmë janë përmendur.

GJDBE konstatoi se ndalimi i drogave në BE nënkuptonte që një pronar kafeneje nuk mund të mbështetej në parimin e lëvizjes së lirë apo të mos-diskriminimit lidhur me marketimin e kanabisit. Lëvizja për sigurimin e shërbimeve mbetej ende në fuqi, megjithatë, lidhur me ushqimin dhe pijet jo-alkoolike që po ashtu shiteshin nëpër kafene, pronari i kafenesë mund të mbështetej në Nenin 56 të TFBE (ish-Nenin 49 të Traktatit mbi themelimin e Komunitetit Europian (TKE)) në këtë kontekst. Lëvizja e lirë e mallrave nuk ishte relevante sepse ushqimet dhe pijet nuk do të transportoheshin përtej kufijve. GJDBE mori në konsideratë Nenin 56 të TFBE dhe arriti në përfundimin se rregulloret kombëtare që lejonin vetëm banorët nëpër kafene, në fakt, konsideroheshin si diskriminim jo i drejtpërdrejtë, meqë personat jo-rezidentë kishte më shumë të ngjarë të ishin të huaj. Megjithatë, gjykata konstatoi se rregulloret të tilla ishin të justifikueshme në bazë të rrethanave. Luftimi i turizmit të drogës dhe shqetësimi i publikut që e shoqëronte këtë fenomen ishte pjesë e luftës kundër drogës, dhe si i tillë ishte një synim legjitim. GJDBE konstatoi se masat ishin të përshtatshme dhe proporcionale. Ato nuk i parandalonin personat jo-rezidentë që të hynin nëpër tërë ato kafene që nuk shisnin kanabis. Përveç kësaj, edhe masa të tjera për të kufizuar turizmin e drogës kishin qenë të paefektshme. GJDBE pranoi se nuk ishte praktike të vihej në funksionim një sistem me anë të të cilit personat jo-rezidentë mund të hynin nëpër kafene, por të mos blinin kanabis.

2.6.4.3. Përjashtimet mbi bazën e moshës

GJDBE, *Gisela Rosenblatt v. Oellerking Gebäudereinigungsges. mbH* Çështja C-45/09, 12 tetor 2010 (Salla Kryesore)

Ky referim nga gjykatat gjermane kërkonte qartësime mbi kufijtë e legjislacionit të BE mbi diskriminimin e moshës për çështjen e pensionit të detyrueshëm. Znj. Rosenblatt ishte punësuar nga i padituri, që ishte edhe kompania pastruese për pastrimin e kazermave ushtarake. Në maj të vitit 2008, punëdhënësi i znj. Rosenblatt i dërgoi asaj një letër, me anë të së cilës e ndërpriste marrëdhënien e saj të punës në fund të atij muaji, mbi bazën që ajo do të mbushte 65 vjeç, që është edhe moshja e ligjshme për të dalë në pension. Znj. Rosenblatt e sfidoi vendimin. Një marrëveshje kolektive që kishte të bënte me sektorin

e pastrimit, e cila konstatonte ndërprerjen e kontratave sipas moshës zyrtare të pensionit, u shpall që të ishte aplikimi i përgjithshëm sipas ministrit federal të punës në vitin 2004. Gjykatat gjermane kërkuan të dinin nëse ligji që lejonte marrëveshjet kolektive në përcaktimin e moshave të tilla të pensionit mbeteshin të vlefshme duke pasur parasysh zbatimin e Udhëzimit të Këshillit 2000/78/EC. Udhëzimi i shfuqizon format e ndryshme të diskriminimit në vendin e punës, duke përfshirë edhe diskriminimin bazuar në moshë, dhe Neni 6 i këtij udhëzimi siguron edhe përjashtimet lidhur me këtë gjë.

GJDBE konstatoi se sipas Neni 6 të udhëzimit, ishte e mundur që një marrëveshje kolektive të specifikonte një moshë pensioni në legjislacionin kombëtar. Kjo bënte që, lidhur me politikën e punësimit, kjo dispozitë e tillë ndiqte një qëllim legjitim, i cili mund të justifikohet në mënyrë objektive dhe të arsyeshme. Përveç kësaj, qasja e përdorur për të arritur synimin legjitim duhet të ishte e përshtatshme dhe e nevojshme. Meqenëse legjislacioni kombëtar ishte zbatuar nëpërmjet një marrëveshjeje kolektive, vetë marrëveshja duhet të ndiqte një synim legjitim në një mënyrë të përshtatshme dhe të nevojshme. Po ashtu, GJDBE konstatoi se një Shtet Anëtar mund të hartonte një marrëveshje kolektive të një natyre të aplikimit të përgjithshëm, të tillë si ajo që kishte të bënte me sektorin e pastrimit në Gjermani. Megjithatë, kjo nuk do të ndodhte nëse marrëveshja kolektive i privonte individët e caktuar nga mbrojtja prej diskriminimit të moshës.

**GJDBE, *Vasil Ivanov Georgiev v. Universiteti Tehnikeski – Sofje, filiali Plovdiv*
Çështjet e bashkuara C-250/09 dhe C-268/09, 18 nëntor 2010**

Kjo referencë nga gjykatat bullgare kishte të bënte me pensionin e detyrueshëm. Ligji kombëtar bullgar mundësonte që punëdhënësi të ndërpriste kontratën e punës së një profesori universiteti pasi personi mbushte moshën 65 vjeç, dhe pas asaj moshe, të lëshonte maksimumi tri kontrata një-vjeçare me afat të specifikuar. GJDBE-së iu kërkuar mendim nëse një legjislacion i tillë ndalohej sipas Udhëzimit të Këshillit 2000/78/EC. Sipas udhëzimit, besohet se diskriminimi i drejtpërdrejtë ndodh kur një individ trajtohet në mënyrë më pak të favorshme se një tjetër, për shembull, mbi bazën e moshës. Megjithatë, dallimet në trajtimin mbi bazën e moshës mund të mos klasifikohen si diskriminim, aty ku mund të tregohet se ato janë të justifikuar në mënyrë objektive dhe të arsyeshme nga një synim legjitim. Një synim i tillë mund të jetë një politikë legjitime lidhur me punësimin, tregun e punës ose ndonjë iniciativë për trajnim profesional. Qeveria bullgare, e mbështetur edhe nga qeveritë sllovaqe e gjermane, si edhe nga Komisioni Europian, debatoi se legjislacioni kombëtar në fjalë, i jepte brezave të rinj mundësinë për të arritur pozita profesionale, duke dhënë kështu kontributin e tyre në cilësinë e mësimdhënies dhe kërkimeve.

GJDBE konstatoi se Udhëzimi i Këshillit 2000/78/EC e lejonte legjislacionin kombëtar t'u kërkonte profesorëve të universitetit që të punonin pas moshës 65 vjeçare vetëm sipas kontratave një-vjeçare me afat të specifikuar dhe të dilnin në pension në moshën 68 vjeçare. Megjithatë, gjykata theksoi se një legjislacion i tillë duhet të ndjekë një synim legjitim që lidhet me tregun e punës ose me politikën e punësimit, dhe duhet të jetë i arritshëm me anë të mjeteve të përshtatshme dhe të nevojshme. Synimet legjitime mund të përfshijnë synimin për të siguruar mësimdhënie cilësore, si edhe caktimin optimal të posteve për profesorët e brezave të ndryshëm. Po ashtu, GJDBE vuri re se në rastin në fjalë, meqë kjo kishte të bënte me një mosmarrëveshje mes një institucioni publik dhe një individi, gjykata kombëtare nuk duhet të aplikojë legjislacionin kombëtar, i cili nuk përputhet me dispozitat e udhëzimit.

**GJDBE, *Gerhard Fuchs dhe Peter Köhler v. Land Hessen*
Çështjet e bashkuara C-159/10 dhe C-160/10, 21 korrik 2011**

Në bazë të ligjit kombëtar gjerman, nëpunësit e përhershëm civilë duhet të dalin në pension kur arrijnë një moshë të caktuar, siç specifikohet nga secili shtet. Në këtë rast, njëri nga Shtetet e përcaktoi moshën e detyrueshme të pensionit si 65 vjeç, me dispozitën që nëse

ishte në interes të shërbimit civil, nëpunësit civilë mund të vazhdonin të punonin deri në moshën maksimale prej 68 vjetësh. Gjykatat gjermane kërkuan të dinin nëse ky rregull parandalohet me anë të Nenit 6(1) të Udhëzimit të Këshillit 2000/78/EC.

GJDBE konstatoi se synimi i qeverisë në përcaktimin e 'një strukture të balancuar moshe' për të inkurajuar rekrutimin dhe promovimin e të rinjve dhe për të përmirësuar menaxhimin e personelit, ishte një synim legjitim politik. Më tej, gjykata konstatoi se masa që kërkonte daljen në pension në moshën 65 vjeçare nuk ishte 'e paarsyeshme' në dritën e synimit të ndjekur, dhe se Udhëzimi nuk i parandalonte masat që e lejonin këtë synim të arrihej me anë të mjeteve të përshtatshme e të nevojshme. Lidhur me çështjen e informacionit të cilin Shteti Anëtar duhet të paraqiste për të demonstruar që këto kritere ishin plotësuar, GJDBE deklaroi se mbetej përfundimisht në kompetencë të gjykatave kombëtare të vlerësonin nëse masa ishte e përshtatshme dhe e nevojshme, duke u bazuar në provat mbështetëse dhe brenda kornizës së punës së procedurave të tyre gjyqësore.

GJDBE, Reinhard Prigge dhe të Tjerët v. Deutsche Lufthansa AG Çështja C-447/09, 13 shtator 2011 (Salla Kryesore)

Reinhard Prigge, Michael Fromm dhe Volker Lambach ishin punësuar prej shumë vitesh nga Deutsche Lufthansa si pilotë e më pas si kapitenë fluturimi. Kur ata mbushën moshën 60 vjeç, kontratat e tyre të punës u ndërpre në automatikisht, në përputhje me marrëveshjen kolektive. Duke e konsideruar veten si viktime të diskriminimit mbi bazën e moshës, gjë kjo e cila është e ndaluar me anë të Udhëzimit mbi Punësimin e Barabartë (Udhëzimi i Këshillit 2000/78/EC), ata ngritën një padi në gjykatat gjermane për një deklaram që marrëdhëniet e tyre të punës me Deutsche Lufthansa nuk ishin ndërprerë në moshën 60 vjeçare dhe kërkuan që të lëshohej një urdhër që kontratat e tyre të punës duheshin vazhduar. Gjykata Federale Gjermane e Punës (*Bundesarbeitsgericht*) kërkoi mendimin e GJDBE, nëse marrëveshja kolektive që paraqiste kufirin e moshës 60-vjeçare për pilotët e kompanive ajrore për synimet e sigurisë në ajër, ishte në përputhshmëri me ligjin e BE-së.

Në fillim, GJDBE rikujtoi se marrëveshjet kolektive të arritura me partnerët shoqërorë, ashtu si ligjet kombëtare të Shteteve Anëtare, duhet të respektonin parimin e mos-diskriminimit mbi bazën e moshës, që njihet si një parim i përgjithshëm i ligjit të BE-së dhe duke pasur parasysh shpjegimin specifik të dhënë nga udhëzimi në fushën e punësimit dhe profesionit. Kufizimi për pilotët që të vepronin si pilotë kur ata arrinin moshën 60 vjeç, ndiqte objektivin e garancisë së sigurisë së pasagjerëve, personave në zonat ku fluturonin avionët, dhe sigurinë e shëndetit e vetë pilotëve; kjo mund të justifikojë dallimin në trajtim si edhe një dispozitë të tillë për kufizime në një marrëveshje kolektive. Megjithatë, GJDBE vuri re se legjislacioni ndërkombëtar dhe ai gjerman konsideronte se nuk ishte e nevojshme të ndaloheshin pilotët pas moshës 60 vjeçare të vepronin si pilotë, por thjeshtë vetëm të kufizonin këto veprimtari. Prandaj, gjykata konstatoi se ndalimi i pilotimit pas asaj moshe, siç ishte specifikuar në marrëveshjen kolektive, nuk ishte një masë e nevojshme për mbrojtjen e shëndetit dhe sigurisë së publikut. Për më tepër, gjykata theksoi se posedimi i aftësive të veçanta fizike mund të konsiderohej si kërkesë e mirëfilltë dhe vendimtare profesionale për të vepruar si pilot i kompanive ajrore dhe se posedimi i këtyre aftësive ishte i lidhur me moshën. Meqë ajo kërkesë kishte të bënte me garantimin e sigurisë së trafikut ajror, ajo ndiqte një objektiv legjitim që mund ta justifikonte dallimin në trajtim mbi bazën e moshës. Megjithatë, ky dallim në trajtim mund të justifikohej vetëm në rrethana tejet të kufizuara. Lidhur me këtë, GJDBE konstatoi se autoritetet ndërkombëtare dhe gjermane konsideronin se deri në moshën 65 vjeç, pilotët i kishin aftësitë fizike për të vepruar si pilotë, edhe pse, mes moshës 60 dhe 65 vjeç, ata mund të vepronin kështu vetëm si pjesë e ekuipazhit në të cilin pilotët e tjerë ishin më të rinj se 60 vjeç. Nga ana tjetër, partnerët shoqërorë të Lufthansës përcaktuan moshën 60 vjeçare si kufirin e moshës në të cilin pilotët e kompanive ajrore konsideroheshin që nuk i posedonin më aftësitë fizike për të kryer veprimtarinë e tyre profesionale. Në ato rrethana, GJDBE deklaroi se kufiri i moshës 60 vjeçare, i vendosur nga partnerët shoqërorë, që të

mundje të pilotaje një avion, përbënte një kërkesë jo-proporcionale duke pasur parasysh legjislacionin ndërkombëtar dhe gjerman që e përcaktonte kufirin e moshës si 65 vjeç.

3.4.2.4. Konventa Europiane dhe konteksti i mirëqenies dhe arsimit

GJEDNJ, *Ponomaryovi v. Bullgarisë* (Nr. 5335/05), 21 qershor 2011

Në bazë të ligjit vendor, vetëm shtetasit bullgarë dhe disa kategori të caktuara të huajsh gëzonin të drejtën e arsimit fillor dhe të mesëm falas. Aplikantët ishin dy fëmijë shkolle rusë, të cilët në kohën materiale nuk kishin lejeqëndrim të përhershëm dhe kishin jetuar me nënën e tyre në Bullgari. Në aplikimin e tyre drejtuar GJEDNJ, ata ankoheshin se ishin diskriminuar, sepse iu ishte kërkuar të paguanin një shumë parash me qëllim që të vazhdonin të ndiqnin shkollën e mesme në Bullgari, ndryshe nga shtetasit bullgarë dhe ata të huaj të cilët ishin të pajisur me lejeqëndrime të përhershme. GJEDNJ pranoi se një Shtet mund të kishte arsye legjitime për të zvogëluar përdorimin e shërbimeve publike të burimeve nga ana e emigrantëve afatshkurtër e të paligjshëm, të cilët, si rregull, nuk kontribuonin në këto fonde. Ndërkohë që gjykata e njihte faktin që arsimit ishte një veprimtari që ishte komplekse për t'u organizuar dhe e shtrenjtë për të funksionuar, dhe që Shteti duhet të gjente një ekuilibër mes nevojave arsimore të atyre nën juridiksionin e tij dhe kapacitetit të kufizuar për t'i përmbushur ato, në ndryshim nga disa shërbime të tjera publike, ajo (gjykata) theksoi se arsimimi ishte një e drejtë që gëzonte mbrojtjen e drejtpërdrejtë të Konventës Europiane mbi të Drejtat e Njeriut (KEDNJ). Gjithashtu arsimit ishte një lloj tejet i veçantë i shërbimeve publike, që jo vetëm u sillte përfitime atyre që e përdornin atë, por që kishte, po ashtu, edhe një funksion më të gjerë shoqëror dhe ishte i pazëvendësueshëm për të çuar më tej të drejtat e njeriut. Aplikantët nuk kishin qenë në pozitën e individëve që kishin arritur në vend në mënyrë të paligjshme dhe që pastaj të kishin pasur pretendime në përdorimin e shërbimeve të tij publike, duke përfshirë këtu edhe shkollimin falas. Edhe pa lejeqëndrimet e përhershme, autoritetet nuk kishin pasur ndonjë kundërshtim themelor që këta persona të qëndronin në Bullgari, dhe nuk kishin pasur ndonjë qëllim serioz në deportimin e tyre. Prandaj, çdo konsideratë që lidhet me nevojën për të zvogëluar apo për të prapësuar rrjedhën e emigracionit të paligjshëm, qartësisht nuk aplikohet në këtë rast. Megjithatë, autoritetet bullgare nuk kishin marrë në konsideratë asnjërin prej këtyre faktorëve dhe as legjislacioni nuk siguronte ndonjë mundësi për të kërkuar një përjashtim nga pagesa e shkollimit. Prandaj, në rrethanat specifike të çështjes, kërkesa që aplikantët të bënin pagesën për shkollim të shkollës së mesme mbi bazën e kombësisë së tyre dhe statusit të tyre të emigracionit, nuk ishte e justifikuar.

GJEDNJ, *Stummer v. Austrisë* [GC] (Nr. 37452/02), 7 korrik 2011

Aplikanti, që kishte punuar për periudha të gjata kohore gjatë njëzet e tetë vjetëve që kishte qenë në burg, sipas ligjit austriak, nuk gëzonte të drejtën e sistemit të pensionit të moshës së vjetër. Që në vitin 1994 ai kishte përdorur skemën e siguracionit të papunësisë, përse i përket periudhave kohore që kishte punuar në burg, dhe pas daljes nga burgu, ai kishte marrë ndihmën sociale të papunësisë dhe pagesat emergjente. GJEDNJ rikujton se në fushën e pensioneve, Shtetet gëzonin një margjinë të gjerë vlerësimi dhe çështja duhej trajtuar si një tipar në sistemin e përgjithshëm të punës në burg dhe të mbulesës sociale të të burgosurve. Nuk kishte asnjë konsensus europian për sigurinë sociale të të burgosurve. Ndërkohë që pjesa më e madhe absolute e Shteteve Anëtare të Këshillit të Europës siguronin një lloj sigurie sociale për të burgosurit, vetëm një pakicë prej tyre e lidhnin atë me sistemin e pensionit të moshës së vjetër. Disa shtete, si Austria, e bënin këtë gjë vetëm duke iu dhënë të burgosurve mundësinë e derdhjes së kontributeve vullnetare. Për më tepër, ligji

austriak reflektonte trendin e përfshirjes së të burgosurve që kishin punuar në sistemet kombëtare të sigurisë sociale, në atë që atyre iu ishte siguruar kujdesi shëndetësor dhe ai ndaj aksidenteve, dhe që nga viti 1994, të burgosurit që punonin kishin lidhje me skemën e siguracionit të papunësisë. Ishte themelore që aplikanti, pavarësisht se nuk gëzonte të drejtën e pensionit të moshës së vjetër, nuk ishte lënë pa mbulesë sociale. Pas lirit të tij nga burgu, ai kishte marrë pagesat sociale të papunësisë, si edhe pagesat emergjente, në shtesë të shumës së përcaktuar për banesën, që shkonin në shumën e përgjithshme prej EUR 720, e cila korrespondon pothuajse me nivelin minimal të pensionit në Austri. Për të përmbledhur, në kontekstin e ndryshimit të standardit, një Shtet Kontraktues nuk mund të kritikohet sepse i kishte dhënë përparësi skemës së siguracionit që e konsideronte më relevante për riintegrimin e të burgosurve pas lirit të tyre. Ndërkohë që Austrisë i kërkohet ta konsideronte këtë çështje sipas rasti që ishte duke u shqyrtuar në gjykatë, GJEDNJ konstatoi se duke mos i pasur të burgosurit që punonin të përfshirë në sistemin e pensionit të moshës së vjetër, shteti nuk e kishte tejkaluar margjinën e gjerë të vlerësimit që gëzonte në këtë çështje.

3.4.3.1. Konventa Europiane dhe konteksti i të mirave dhe arsimit, përfshirë edhe banimin

GJEDNJ, Bah v. Mbretërisë së Bashkuar (Nr. 56328/07), 27 shtator 2011

Aplikantja, një shtetase nga Sierra Leone, kishte fituar të drejtën e qëndrimit të përhershëm në Mbretërinë e Bashkuar. Rrjedhimisht, djali i saj minoren ishte lejuar të bashkohej me të ëmën, me kushtin që të mos përdorte fondet publike. Pak kohë pas mbërritjes së tij, pronari i shtëpisë së aplikantes e informoi atë se djali i saj nuk mund të qëndronte në dhomën që ajo kishte marrë me qera. Më pas, ajo aplikoi tek autoritetet lokale për ndihmë në gjetjen e strehimit. Autoriteti lokal pranoi të ndihmonte, por, për shkak se djali i saj ishte subjekt i kontroleve të emigracionit, refuzoi t'i jepte asaj përparësinë që ajo do të gëzonte në varësi të statusit të saj si një person jo-qëllimisht e pastrehë me një fëmijë minoren. GJEDNJ konstatoi se trajtimi i ndryshëm ndaj aplikantes kishte rezultuar në këtë mënyrë nga statusi i kushtëzuar i emigracionit të djalit të saj, dhe jo nga origjina e tij kombëtare. Duke pasur parasysh elementin e zgjedhjes të përfshirë në statusin e emigracionit, justifikimi i kërkuar për trajtimin e ndryshëm mbi atë bazë nuk kishte aq peshë si në rastin e një dallimi të bazuar në karakteristikat e personale të lindura apo të pandryshueshme, të tilla si seksi apo raca. Në mënyrë të ngjashme, meqë subjekti lëndor i çështjes – sigurimi i strehimit të personave në nevojë – ishte kryesisht i natyrës socio-ekonomike, margjina e vlerësimit të dhënë qeverisë ishte relativisht e gjerë. Nuk kishte pasur asgjë arbitrare në mohimin e nevojës së përparësisë ndaj aplikantes. Duke e sjellë djalin e saj në Mbretërinë e Bashkuar duke qenë tërësisht në dijeni të kushtit të bashkëngjitur për hyrjen e tij në vend, aplikantja kishte pranuar në mënyrë efektive që të mos përdorte fondet publike me qëllim që ta mbështeste të birin. Ishte e justifikueshme të bëhej dallimi mes atyre personave që mbështeteshin në statusin e nevojës prioritare tek një person që ishte në Mbretërinë e Bashkuar në mënyrë të paligjshme ose në kushtin që ata nuk kishin qasje në përdorimin e fondeve publike, dhe të atyre që nuk e kishin këtë status. Legjislacioni ndiqte një synim legjitim, që ishte caktimi i një burimi të rrallë të mënyrë të drejtë mes kategorive të ndryshme të kërkuesve. Pa vënë në dyshim ankthin që aplikantja duhet të ketë përjetuar si pasojë e të qenit e kërcënuar me statusin e personit të pastrehë, GJEDNJ konstatoi se në fakt ajo nuk kishte qenë asnjëherë e pastrehë dhe se kishte detyra të tjera statutoare që do ta kishin detyruar autoritetin lokal ta ndihmonin atë dhe djalin e saj, në qoftë se kërcënimi i të qenit e pastrehë, në fakt, do të ishte manifestuar. Në rastin aktual, ajo ishte trajtuar në të njëjtën mënyrë siç do të ishte trajtuar nëse do të ishte përcaktuar nevoja prioritare: autoriteti lokal e kishte ndihmuar atë të gjente një strehë në sektorin privat në një qark tjetër dhe i kishte ofruar asaj strehim social brenda qarkut brenda periudhës shtatëmbëdhjetë mujore. Prandaj, trajtimi i ndryshëm të cilit i ishte nënshtruar aplikantja, kishte qenë i justifikuar në mënyrë të arsyeshme dhe objektive.

3.5.1. Sfera personale: jeta private dhe familjare, adoptimi, shtëpia dhe martesë

GJEDNJ, *Şerife Yiğit v. Turqisë* [GC] (Nr. 3976/05), 2 nëntor 2010

Aplikantja kreu një martesë fetare me kontratë në vitin 1976. Burri i saj vdiq në vitin 2002. Në vitin 2003, ajo ngriti një padi, në emër të saj dhe vajzës së saj, duke kërkuar njohjen e martesës dhe futjen e emrit të vajzës së saj në regjistrin civil, si vajza e të shoqit. Gjykata e qarkut e pranoi kërkesën e dytë, por e hodhi poshtë kërkesën që kishte të bënte me martesën. Aplikantja, po ashtu, bëri kërkesë edhe në fondin pensional që të merrte pensionin e të ndjerit, burrit të saj dhe përfitimet e siguracionit shëndetësor t'i transferoheshin asaj dhe vajzës së saj. Përfitimet iu dhanë vajzës, por jo aplikantes, mbi bazën që martesë nuk ishte njohur ligjërisht. GJEDNJ konstatoi se në bazë të legjislacionit vendor dhe atij me precedentë, vetëm personat e martuar sipas Kodit Civil mund të trashëgojnë përfitimet e sigurimeve shoqërore të të ndjerit partner/-e. Megjithatë, aplikantja nuk mund të debatonte se ajo kishte një shpresë legjitime të marrjes së përfitimeve të sigurimeve shoqërore mbi bazën e asaj që gëzonte partneri i saj, meqë rregullat që përcaktonin kushtet substantive dhe formale që qeverisnin martesën civile, ishin të qarta e të kuptueshme dhe se përgatitjet për kryerjen e një martesë të tillë ishin të drejtpërdrejta dhe nuk vendosnin një barrë shtesë tek personat në fjalë. Për më tepër, aplikantja kishte pasur një kohë jashtëzakonisht të gjatë – njëzet e gjashtë vjet – gjatë së cilës të kryente një martesë civile. Prandaj, nuk kishte asnjë justifikim për deklaratën e saj se përpjekjet që aludohet se kishte ndërmarrë për të rregulluar situatën e saj, ishin penguar nga natyra e rëndë apo ngadalësia e procedurave administrative. Për më tepër, fakti që aplikantja dhe burri i saj kishin preferuar opsionin e formës së martesës fetare dhe nuk kishin kryer një martesë civile, nuk kishte krijuar ndonjë pasojë administrative apo penale, të tillë si parandalimi që ajo të kishte një jetë familjare efektive. Neni 8 i KEDNJ nuk mund të interpretohej si vënien e një detyrimi mbi Shtetin që të njohë martesat fetare, dhe as nuk i kërkonte Shtetit të përcaktonte një regjim të veçantë për një kategori të caktuar të çifteve të pamartuara. Në këtë mënyrë, fakti që aplikantja nuk e kishte statusin e trashëgimtares, në përputhje me ligjin, nuk do të thoshte që kishte pasur një shkelje të të drejtës së saj, sipas Nenit 8.

4.2. Seksi

GJEDNJ, *Andrie v. Republikës Çeke* (Nr. 6268/08), 17 shkurt 2011

Aplikanti, baba i dy fëmijëve, u ankua se në dallim nga pozita e grave, nuk kishte ulje të moshës së pensionit për burrat që kishin rritur fëmijë. GJEDNJ pranoi se masa në fjalë ndiqte një synim legjitim për kompensim mbi pabarazinë faktike dhe vështirësitë e kaluara sipas rrethanave specifike historike të ish-Çekosllovakisë, ku gratë kishin qenë përgjegjëse për rritjen e fëmijëve dhe mbajtjen e shtëpisë, ndërkohë që ishin nën presionin e punës me orë të plota. Në rrethana të tilla, autoritetet kombëtare ishin në një pozitë më të mirë për të përcaktuar momentin në të cilin filloi që padrejtësia ndaj burrave të tejkalonte nevojën për të korrigjuar pozicionin në disavantazh të grave me anë të një veprimi konfirmues. Në vitin 2010, qeveria çeke kishte bërë tashmë hapin e parë konkret drejtë barazimit të moshës së pensionit me anë të ndryshimeve legjislative, të cilat e hiqnin të drejtën e moshës më të ulët të pensionit për gratë me një fëmijë dhe e drejtonin reformën drejtë një rritjeje të përgjithshme të moshës së pensionit pavarësisht nga numri i fëmijëve që kishin rritur. Duke pasur parasysh natyrën graduale të dallimeve demografike dhe ndryshimeve në perceptimin e rolit të gjinive, dhe vështirësive në vendosjen e të gjithë reformës mbi pensionet në një kontekst më të gjerë, Shteti nuk mund të kritikohet për modifikimin progresiv të sistemit të tij të pensionit, në vend që të vihej theksi në një ndryshim të plotë më të përshpejtuar. Në rrethanat specifike të çështjes, qasja e autoriteteve kombëtare vazhdoi të mbetej e justifikuar

në mënyrë të arsyeshme dhe objektive, deri në atë moment kur ndryshimet sociale dhe ekonomike e hiqnin nevojën e trajtimit të veçantë për gratë. Koha dhe fushëveprimi i masave të marra për të përmirësuar pabarazinë në fjalë nuk ishin të manifestueshme në mënyrë të paarsyeshme dhe në këtë mënyrë ato nuk e tejkaluan margjinën e gjerë që Shteti gëzonte në këtë fushë.

**GJDBE, *Rijksdienst voor Pensioenen v. Elisabeth Brouwer*
Çështja C-577/08, 29 korrik 2010**

Znj. Brouwer punoi mes viteve 1960 dhe 1998 në Hollandë, ndërsa ishte banore në Belgjikë. Meqë ajo nuk punonte më, ajo gëzonte të drejtën e pensionit nga shteti belg deri në moshën 65 vjeç, dhe në atë moment përgjegjësia i kaloi shtetit holandez. Shteti belg i njohu asaj të drejtën e pensionit. Meqë ajo kishte punuar në një Shtet tjetër Anëtar të BE-së, megjithatë, pensioni i saj ishte përllogaritur në bazë të normës së rrogave teorike bazë që ishin përcaktuar çdo vit nga shteti. Përpara vitit 1995, sasia e këtyre rrogave teorike varionte mes burrave dhe grave. Znj. Brouwer e sfidoi sasinë e pensionit të saj, duke u bazuar në paligjshmërinë e diskriminimit. Shteti belg deklaroi se nuk kishte pasur diskriminim meqë dallimet ishin të justifikuara mbi baza objektive – rrogat aktuale dallonin dhe prandaj përllogaritja e sasisë së pensionit duhet të reflektonte këtë gjë. Udhëzimi i Këshillit 79/7/EEC, që zbaton parimin e trajtimit të barabartë mes burrave dhe grave lidhur me çështjet e sigurisë shoqërore, do të aplikohet nga Shtetet Anëtare të BE-së më 23 dhjetor 1984.

Deri sa çështjes i erdhi radha për t'u shqyrtuar nga GJDBE, shteti belg kishte pranuar trajtimin e pabarabartë dhe kishte theksuar edhe hapat e ndërmarrë për ta korrigjuar këtë çështje. Pavarësisht nga kjo, GJDBE konstatoi se udhëzimi i ndalonte legjislacionin, si ai në fjalë, duke konsideruar afatin kohor për zbatimin e tij (udhëzimit). Përpara kësaj afati i zbatimit të udhëzimit, legjislacioni në fjalë ishte jashtë fushës së dispozitave të traktatit që qeveriste pagesën e barabartë, Neni 157 i TFBE (ish-Neni 141 i TKE). Po ashtu, GJDBE hodhi poshtë edhe argumentin e shtetit belg se aplikimi i përkohshëm i aktvendimit duhet të ishte i kufizuar (ashtu si në çështjen Barber, C-262/88), por vetëm përse i përket interesit të akumuluar të papaguar. Gjykata konstatoi se vetëm konsideratat financiare në veçanti nuk mund të justifikonin një kufizim të tillë. Përveç kësaj, duhet të ekzistonte pasiguria madhore objektive lidhur me implikimet e dispozitave të ligjit të BE-së. GJDBE konstatoi se kjo gjë nuk kishte ndodhur dhe se autoritetet belge nuk e gëzonin të drejtën të konsideronin pikëpamjen që dallimet në rroga kishin ndodhur për shkak të faktorëve objektivë në vend të diskriminimit të thjeshtë. Belgjika nuk mund të mbështetej në faktin që Komisioni Europian nuk kishte ngritur një padi kundër kësaj gjëje për të demonstruar përputhshmërinë e ligjit kombëtar me atë të BE-së.

**GJDBE, *Dita Danosa v. LKB Lizings SIA*
Çështja C-232/09, 11 nëntor 2010**

Kjo referencë nga gjykatat në Latvia kishte të bënte me Udhëzimin e Këshillit 92/85/EEC mbi shëndetin dhe sigurinë në punë të punonjëseve shtatzëna. Udhëzimi iu kërkon Shteteve Anëtare të BE-së të ndalojnë ndërprerjen e punësimit që nga fillimi i shtatzënisë deri në përfundim të lejes së lindjes. GJDBE iu kërkuar të merrte në konsideratë nëse ky ndalim aplikohet në situatën ku një person në fjalë ishte anëtar e bordit të drejtorëve të një kompanie në pronësi publike, dhe nëse personi mund të konsiderohej si punonjëse sipas udhëzimit. Në këtë aspekt, ishte e nevojshme të përcaktohej roli i anëtarëve të bordit të menaxhimit dhe niveli i autonomisë mbi bazën e të cilit ata mund të vepronin, duke pasur parasysh që kompania në fjalë ishte rishikuar nga një asamble aksionarësh dhe një këshill administrativ. Po ashtu, ishte e nevojshme të merrej në konsideratë Udhëzimi i Këshillit 76/207/EEC mbi trajtimin e barabartë të burrave dhe grave lidhur me qasjen në punësim, trajnimin profesional dhe promovimit, dhe kushteve të punës.

GJDBE konsideroi se një anëtar i bordit të drejtorëve të kompanisë duhet të gëzonte statusin e punonjësit, nëse: ai apo ajo kryente shërbime për kompaninë dhe ishte pjesë integrale e

kompanisë; puna e anëtarit të bordit kryhej, gjatë një periudhe kohore, nën drejtimin apo mbikëqyrjen e një organi tjetër të kompanisë; dhe se anëtari i bordit merrte shpërblimin e caktuar për ato detyra. Udhëzimi i Këshillit 92/85/EEC duhet të interpretohet si ndalim i legjislacionit vendor që e lejonte një anëtare të bordit të hiqej nga posti i saj pa kufizime, aty ku individi në fjalë ishte 'punonjëse shtatzënë'. Përveç kësaj, GJDBE vendosi që edhe nëse punonjësja nuk do të kualifikohej si 'punonjëse shtatzënë' për qëllimet e Udhëzimit të Këshillit 92/85/EEC, heqja e një anëtareje të bordit për shkak të, ose kryesisht për shkak të, shtatzënisë, kishte ndikim vetëm tek gratë, dhe prandaj përbënte diskriminim të drejtpërdrejtë mbi bazën e seksit (gjinisë) në kundërshtim me Udhëzimin e Këshillit 76/207/EEC.

**GJDBE, Association belge des Consommateurs Test-Achats ASBL
dhe të Tjerët v. Këshillit të Ministrave
Çështja C-236/09, 1 mars 2011 (Salla Kryesore)**

Ligji belg lejon përdorimin e seksit (gjinisë) si një faktor në përlogaritjen e premieeve dhe përfitimeve. Kjo gjë bëhet mbi bazën e një shmangieje që gjendet në Nenin 5(2) të Udhëzimit të Këshillit 2004/113/EC. Paditësit deklaruan se ligji belg që e përdorte këtë shmangie ishte në kundërshtim me parimin e barazisë mes burrave dhe grave. Gjykata Kushtetuese Belge kërkoi të dinte nga GJDBE nëse Neni 5(2) i Udhëzimit të Këshillit 2004/113/EC ishte në përputhje me Nenin 6(2) të Traktatit mbi Bashkimin Europian, dhe më specifikisht, me parimin e barazisë dhe të mos-diskriminimit të garantuara nga ajo dispozitë.

Në fillim GJDBE përcaktoi dispozitat e ligjit të BE-së që bënin fjalë për parimin e trajtimit të barabartë për burrat dhe gratë. Gjykata rikujtoi se përdorimi i faktorëve të sigurimeve shoqërore që lidheshin me seksin (gjininë) ishte i përhapur gjerësisht në sigurimin e shërbimeve të siguracioneve në kohën e miratimit të udhëzimit, kështu që një periudhë tranzitore ishte e nevojshme. Ndërkohë që Neni 5(1) i udhëzimit siguronte se dallimet mes premieeve dhe përfitimeve që rridhnin nga përdorimi i seksit (gjinisë) në përlogaritje e tjera duhet të ndalohej deri më datën 21 dhjetor 2007. Neni 5(2) lejonte disa Shtete Anëtare të BE-së të bënin dallimet proporcionale në premiumet dhe përfitimet e individëve në mënyrë të përhershme, aty ku përdorimi i gjinisë ishte një faktor vendimtar në vlerësimin e riskut të bazuar në të dhëna të përshtatshme e të sakta të sigurimeve shoqërore, si edhe mbi të dhëna statistikore. Pesë vjet pas reflektimit të udhëzimit në ligjin kombëtar – që është, më 21 dhjetor 2012 – Shteteve Anëtare të BE-së iu kërkua të rishqyrtonin justifikimin për këto përjashtime, duke pasur parasysh të dhënat më të fundit të sigurimeve shoqërore dhe atyre statistikore, që do të pasohej me dorëzimin e një raporti nga ana e Komisionit tri vjet pas datës së reflektimit të udhëzimit.

Këshilli kishte shprehur dyshime nëse situatat përkatëse të burrave dhe grave që zhvillonin politikat mund të ishte e krahasueshme, duke marrë parasysh që nivelet e riskut të siguruar (të cilat bazohen mbi statistika) mund të jenë të ndryshme për burrat dhe gratë. GJDBE e hodhi poshtë këtë argument, duke deklaruar se udhëzimi ishte bazuar në premisën që, për qëllimet e aplikimit të parimit të trajtimit të barabartë për burrat dhe gratë, situatat përkatëse lidhur me premiumet e siguracioneve dhe përfitimeve që rridhnin prej tyre ishin të krahasueshme. Në këtë mënyrë, ekzistonte një rrezik që Neni 5(2) mund të lejonte shmangien e përhershme nga trajtimi i barabartë i burrave dhe grave. Një dispozitë e tillë ishte në kundërshtim me arritjen e objektivit të trajtimit të barabartë mes burrave dhe grave. Rrjedhimisht, GJDBE konsideroi pikëpamjen se Neni 5(2) duhet të konsiderohej si invalid pas skadimit të periudhës së caktuar; në këtë rast që nga data 21 dhjetor 2012.

4.3. Orientimi seksual

GJEDNJ, *Schalk dhe Kopf v. Austrisë* (Nr. 30141/04), 24 qershor 2010

Në vitin 2002, aplikantët, një çift i të njëjtit seks (gjini), kërkoi leje nga autoriteti kompetent për t'u martuar. Sipas ligjit vendor në kohën materiale martesë mund të kryhej vetëm mes personave të gjinive të kundërta dhe kërkesa e aplikantëve, rrjedhimisht u hodh poshtë. Më datën 1 janar 2010, në Austri hyri në fuqi Akti i Partneritetit të Regjistruar, që synonte t'u siguronte çiftëve të së njëjtës gjini një mekanizëm formal për njohjen dhe dhënien e efektit ligjor marrëdhënies të tyre. Në fillim GJEDNJ shqyrtoi nëse e drejta për t'u martuar që u jepej 'burrave dhe grave' sipas Nenit 12 të KEDNJ mund të aplikohet në rastin e aplikantëve. Pavarësisht se vetëm gjashtë Shtete Anëtare të Këshillit të Europës lejonin martesat e së njëjtës gjini, GJEDNJ vuri re se dispozita e Kartës së të Drejtave Themelore të Bashkimit Europian që lejonte të drejtën për t'u martuar nuk përfshinte një referencë për burrat dhe gratë, duke lejuar kështu përfundimin se e drejta për t'u martuar nuk duhet që në të gjitha rrethanat të jetë e kufizuar në martesën mes dy personave të gjinisë së kundërt. Prandaj, mund të arrihej në përfundimin që Neni 12 nuk aplikohet në padinë e aplikantëve. Në të njëjtën kohë Karta ia linte vendimin për të lejuar ose jo martesat e së njëjtës gjini, rregullimit të kësaj çështjeje me anë të legjislativës kombëtare të Shteteve Anëtare. GJEDNJ nënvizoi se autoritetet kombëtare ishin në vendin më të mirë për të vlerësuar e për t'iu përgjigjur nevojave të shoqërisë në këtë fushë, duke pasur parasysh se martesë kishte rrënjë të thella shoqërore dhe kuptime kulturore të cilat dallonin mjaft nga njëra shoqëri në tjetrën. Si përfundim, Neni 12 i KEDNJ nuk vendoste ndonjë detyrim tek Shteti i paditur që të lejonte qasjen në martesë për çiftet e së njëjtës gjini, dhe prandaj nuk kishte pasur ndonjë shkelje të asaj dispozite.

Pavarësisht nga kjo, duke pasur parasysh zhvillimin e vullshëm të sjelljeve shoqërore në Europë përkundëjt çiftëve të së njëjtës gjini në dekadën e fundit, do të kishte qenë artificiale që GJEDNJ të ruante pikëpamjen se çiftet e tilla nuk duhet të gëzojnë 'jetën familjare' që mbrohet sipas Nenit 8 të KEDNJ. Prandaj, GJEDNJ arriti në përfundimin për herë të parë se marrëdhënia e aplikantëve, një çift i së njëjtës gjini që jetonte së bashku në një partneritet të qëndrueshëm, binte nën nocionin e 'jetës familjare', ashtu siç ndodhte edhe me marrëdhënien e çiftit të gjinisë së ndryshme në të njëjtën situatë. Duke pasur parasysh përfundimet e arritura sipas Nenit 12, gjykata nuk ishte në gjendje të ndante pikëpamjen e aplikantëve se nga Neni 14 i KEDNJ lexuar me Nenin 8, mund të rridhte një detyrim që t'u lejonte çiftëve të së njëjtës gjini të drejtën e martesës. Ajo që mbetej për t'u shqyrtuar ishte nëse Shteti duhet t'u kishte siguruar aplikantëve një mjet alternativ të njohjes ligjore të partneritetit të tyre më herët se kur, në fakt, kjo gjë ndodhi. Pavarësisht nga tendenca në rritje për të njohur ligjërisht partneritetet e së njëjtës gjini, kjo fushë ende duhet të konsiderohet si një fushë e evolimit të të drejtave pa konsensus të përcaktuar, ku Shtetet gëzojnë një margjinë vlerësimi në kohën e prezantimit të ndryshimeve legjislative. Ligji austriak e reflektoi këtë evolucion dhe ligjvënësi nuk mund të kritikohet se përse nuk ishte prezantuar Akti i Partneritetit të Regjistruar më herët se viti 2010. Së fundmi, fakti që Akti i Partneritetit të Regjistruar përmbante disa dallime themelore në krahasim me martesën korrespondonte në pjesën më të madhe me trendet në Shtete të tjera Anëtare që miratonin legjislativën të ngjashme. Për më tepër, meqenëse aplikantët nuk kishin deklaruar se ata ishin ndikuar në mënyrë të drejtpërdrejtë nga ndonjë prej kufizimeve që kishin të bënin me të drejtat prindërore, GJEDNJ nuk kishte nevojë të shqyrtonte secilin prej këtyre dallimeve me hollësi, meqenëse kjo shkonte përtej fushës së çështjes në fjalë. Prandaj, gjykata arriti në përfundimin se nuk kishte pasur shkelje të të drejtave të KEDNJ ndaj aplikantëve.

GJEDNJ, *P.V. v. Spanjës* (Nr. 35159/09), 30 nëntor 2010

Aplikanti, një transseksual mashkull-femër, më parë kishte qenë i martuar dhe kishte një djalë. Gjatë procedurës së divorcit, kujdesi për fëmijën i ishte besuar nënës, por përgjegjësia

prindërore do të ushtrohej në mënyrë të përbashkët nga të dy prindërit, dhe ishin përcaktuar edhe detajet e kontaktit për babain. Dy vjet më pas, ish-gruaja e aplikantit kërkoi që babai të privohej nga përgjegjësia prindërore dhe të pezulloheshin detajet e kontaktit, meqë ai po bënte një trajtim për ripërcaktimin e gjinisë. GJEDNJ vuri re se në vendimin e tyre gjykatat kombëtare kishin marrë parasysh paqëndrueshmërinë emocionale të aplikantit, që ishte testuar edhe nga një raport i psikologut ekspert, dhe rrezikun që mund të kalonte tek fëmija, që ishte i moshës gjashtë vjeçare në fillim të procesit në gjykatat vendore, duke shqetësuar kështu ekuilibrin psikologjik të fëmijës. Ato nuk e privuan aplikantin nga të drejtat prindërore dhe as nga e drejta e kontaktit, ashtu siç kishte kërkuar nëna, por në vend të kësaj ato caktuan një plan të ri kontakti mbi baza graduale e të rishikueshme, në përputhje me rekomandimet e bëra në raportin e ekspertit. Arsyetimi i tyre sugjeronte se trasseksualizmi i aplikantit nuk kishte qenë faktori vendimtar në vendimin për të ndryshuar planin fillestar të kontaktit, por që primare kishin qenë interesat më të mira të fëmijës, duke i çuar gjykatat të zgjidhnin një plan më të kufizuar që do ta lejonte fëmijën të mësohej gradualisht me ndryshimin e gjinisë së babait të tij. Prandaj, GJEDNJ arriti në përfundimin se nuk kishte pasur shkelje të KEDNJ.

4.5. Moshë

GJDBE, *Ingeniørforeningen i Danmark* v. *Region Syddanmark* Çështja C-499/08, 12 tetor 2010 (Salla Kryesore)

Kjo referencë nga gjykatat daneze kishte të bënte me sistemin në Danimarkë, sipas të cilit një punëdhënës kur hiqte nga puna një punonjës me rrogë, që kishte qenë i punësuar për 12, 15 apo 18 vjet, duhet të paguante një shumë ekuivalente, përkatësisht, të një, dy apo tre muajve rrogë. Megjithatë, ky kompensim, nuk iu paguhej punonjësve, të cilët pas largimit, gëzonin të drejtën e marrjes së pensionit të moshës së vjetër, sipas skemës në të cilën ishin futur përpara moshës 50 vjeçare, në të cilën kishte kontribuar edhe punëdhënësi. Pas 27 vjetësh shërbimi për një organ rajonal, z. Andersen ishte hequr nga puna dhe një tribunal kishte konfirmuar që ai duhet të merrte kompensimin. Organi rajonal refuzoi ta paguante këtë kompensim, mbi bazën që si 63 vjeçar ai kishte arritur moshën e pensionit dhe gëzonte të drejtën e skemës së pensionit. Gjykata daneze kërkoi të dinte nëse një regjim i tillë përjashtohet në bazë të ndalimit të diskriminimit të drejtpërdrejtë ose jo, mbi bazën e moshës që gjendej në Udhëzimin e Këshillit 2000/78/EC që përcaktonte një kornizë pune të përgjithshme për trajtimin e barabartë në punësim dhe profesion.

Duke iu përgjigjur pyetjeve të gjykatës daneze, GJDBE konstatoi se Udhëzimi i Këshillit 2000/78/EC përjashtonte legjislacionin vendor që do ta privonte një punonjës të gëzonte të drejtën e pensionit të moshës së vjetër nga deklarimi i një shume për shkak të papunësisë në rast se ata kishin ndjekur skemën e pensionit përpara se të arrinte moshën 50 vjeç. Gjykata vuri re ishte më e vështirë për punonjësit që mund të reklamoheshin pensionin e moshës së vjetër që të vazhdonin të ushtronin të drejtën e tyre të punës, meqë ata nuk do të gëzonin pagesën e papunësisë ndërkohë që po kërkonin për një punë të re. Gjykata vuri re se masa ndalonte në mënyrë efektive një kategori të tërë punonjësish nga marrja e pagesës. Po ashtu, ishte e mundur që punonjësit të mund të detyroheshin të pranonin një pension që ishte më i vogël se ç'do të kishte qenë nëse ata do të kishin vazhduar të punonin edhe për vite të tjera. Kjo paragjykonte të drejtat legjitime të punonjësve dhe dallimi në trajtim mes kësaj kategorie dhe atyre që nuk e gëzonin të drejtën të merrnin pensionin e moshës së vjetër ishte i pajustificuar.

4.7. Kombësia apo origjina kombëtare

GJEDNJ, *Fawsie v. Greqisë dhe Saidoun v. Greqisë* (Nr. 40080/07 dhe Nr. 40083/07), 28 tetor 2010

Aplikantët, që ishin njëri shtetas sirian dhe tjetri libanez, ishin njohur zyrtarisht si refugjatë politikë që në vitet 1990 dhe ishin ligjërisht banorë në Greqi. Autoriteti kompetent i refuzoi kërkesat e tyre për pagesën që iu jepej nënave të familjeve të mëdha, sepse ata nuk kishin kombësi greke apo nuk kishin kombësinë e njërit prej Shteteve Anëtare të Bashkimit Europian dhe se ata nuk ishin refugjatë me origjinë greke. GJEDNJ nuk e vuri në pikëpyetje dëshirën e ligjvënësve grekë që të adresonin problemin demografik të vendit. Megjithatë, duke kujtuar se vetëm konsiderata mjaft të fuqishme mund të justifikonin një dallim në trajtim bazuar ekskluzivisht mbi kombësinë, gjykata nuk u pajtua me kriterin e zgjedhur të bazuar kryesisht mbi kombësinë apo origjinën greke, veçanërisht kur kjo nuk aplikohet në mënyrë uniforme në kohën në fjalë në legjislacionin dhe jurisprudencën ekzistuese. Për më tepër, në bazë të Konventës së Gjenevës mbi Statusin e Refugjatëve, palë e së cilës ishte edhe Greqia, Shtetet duhet t'u jepnin refugjatëve që qëndronin ligjërisht në territorin e tyre të njëjtin trajtim lidhur me pagesat publike dhe ndihmat sociale, si për shtetasit e tyre. Prandaj, refuzimi i autoriteteve për t'u dhënë aplikantëve pagesën për familjet e mëdha nuk ishte i justifikuar në mënyrë të arsyeshme.

GJDBE, *Marie Landtová v. Česká správa socialního zabezpečení* Çështja C-399/09, 22 qershor 2011

Znj. Landtová, një shtetase çeke që banonte në territorin e atij Shteti, kishte punuar që nga viti 1964 e deri më 31 dhjetor 1992 në territorin e Republikës Federale Çeke dhe Sllovaqe. Pas shpërbërjes së këtij Shteti, znj. Landtová në fillim kishte punuar në territorin e Republikës Sllovaqe, e më pas në territorin e Republikës Çeke. Autoriteti Çek i Sigurimeve Shoqërore i dha asaj një pension të pjesshëm. Sasia e pensionit ishte përcaktuar në përputhje me atë të Marrëveshjes së Sigurimeve Shoqërore mes Republikës Çeke dhe asaj Sllovaqe, sipas së cilës vlera e periudhës së sigurimeve të përmbushura nga znj. Landtová deri më 31 dhjetor 1992 duhej vendosur sipas rregullave të skemës së sigurimeve shoqërore sllovaqe, meqë zyrat e punëdhënësit të saj ishin në territorin e Republikës Sllovaqe, një dispozitë që mbetej në fuqi me anë të Pikës 6 të Shtojcës III(A) të Rregullores 1408/71. Znj. Landtová e sfidoi sasinë e pensionit të moshës së vjetër, duke konsideruar se Autoriteti Çek i Sigurimeve Shoqërore nuk i kishte marrë parasysh të gjitha periudhat përkatëse të sigurimeve shoqërore të përmbushura prej saj. Kur kjo çështje arriti në Gjykatën Supreme Administrative, gjykata donte të përcaktonte nëse dispozitat e Pikës 6 të Shtojcës III(A) të Rregullores 1408/71, të lexuara me Nenin 7(2)(c), parandalonin një rregull kombëtar, që lejonte pagesën e një shtese të pensionit të moshës së vjetër, aty ku sasia e kësaj pagese, e caktuar sipas Marrëveshjes së Sigurimeve Shoqërore, ishte më e vogël se ajo që mund të ishte marrë nëse pensioni do të ishte përlogaritur në përputhje me rregullat ligjore të Republikës Çeke. Po ashtu gjykata kërkonte të dinte nëse aktgjykimi i Gjykatës Kushtetuese, që lejonte pagesën shtesë vetëm për individët e kombësisë çeke të cilët banonin në territorin e Republikës Çeke, përbente diskriminim që ndalohej me anë të Nenit 12 të TKE dhe të dispozitave të kombinuara të Neneve 3(1) dhe 10 të Rregullores 1408/71.

GJDBE konstatoi se Pika 6 e Shtojcës III(A) nuk e parandalonte rregullin kombëtar që lejonte pagesën shtesë, meqë kjo nuk rridhte nga ndonjë vendim paralel çek i pensionit të moshës së vjetër, dhe as nga ndonjë vendim që e njëjta periudhë sigurimesh po merrej në konsideratë dy herë. Kjo thjeshtë kishte të bënte me eliminimin e një dallimi objektiv të përcaktuar mes përfitimeve nga burime të ndryshme. Një qasje e tillë i shmangte 'ngjashmëritë e legjislacioneve kombëtare të aplikueshme', në përputhje me synimin e përcaktuar në prezantimin e tetë të hyrjes së Rregullores 1408/71, dhe nuk shkonte në kundërshtim me kriterin e caktimit të kompetencës së përcaktuar në Marrëveshjen e Sigurimeve Shoqërore, siç deklarohet me anë të Shtojcës III(A). Po ashtu, GJDBE vendosi

se aktgjykimi i Gjykatës Kushtetuese, që lejonte pagesën e shtesës vetëm për shtetasit çekë që banonin në Republikën Çeke, përfshinte diskriminimin e drejtpërdrejtë dhe jo të drejtpërdrejtë që bazohej tek kombësia, si rezultat i testit të rezidencës, kundër atyre personave të cilët e kishin përdorur të drejtën e tyre të lëvizjes së lirë. Rrjedhimisht, ky aktgjykim qartësisht shkonte në kundërshtim me Nenin 3(1) të Rregullores 1408/71. Lidhur me pasojat praktike të këtij aktgjykimi, GJDBE udhëzoi po ashtu se ligji i BE nuk parandalonte masat për të ri-përcaktuar trajtimin e barabartë duke pakësuar avantazhet e personave të cilët favorizoheshin më parë, duke pasur parasysh që parimet e përgjithshme të ligjit të BE-së respektoheshin. Megjithatë, përpara miratimit të masave të tilla, nuk kishte asnjë dispozitë të ligjit të BE-së e cila kërkonte që një kategori personash të cilët kishin përfituar nga mbrojtja e shtesës shoqërore, siç ishte edhe rasti i znj. Landtová, duheshin privuar prej saj.

4.8. Besimi fetar dhe të besuarit

GJEDNJ, *Savez crkava 'Riječ života' dhe të Tjerët v. Kroacisë* (Nr. 7798/08), 9 dhjetor 2010

Kishat e një denominimi Reformist të regjistruara si komunitete fetare në bazë të ligjit kroat kërkuan të përfundonin një marrëveshje me Qeverinë, e cila do të rregullonte marrëdhëniet e tyre me Shtetin. Pa një marrëveshje të tillë, ato nuk ishin në gjendje të siguronin arsimin fetar në shkollat dhe kopshtet publike dhe të kishin martesat fetare që ata festonin të njohura nga Shteti. Autoritetet i informuan aplikantët që ata nuk e plotësonin kriterin kumulativ të përshkruar për përfundimin e një marrëveshjeje të tillë, në veçanti ata nuk kishin qenë të pranishëm në territorin kroat që në vitin 1941 dhe nuk i kishin të 6,000 anëtarët. GJEDNJ deklaroi se edhe pse KEDNJ nuk vendoste ndonjë detyrim që efektet e martesave fetare të njiheshin si të barabarta me ato civile, apo që të lejohej arsimi fetar në shkollat dhe kopshtet publike, ndërkohë që Shteti kishte shkuar përtej detyrimeve të tij të Konventës dhe i kishte njohur të drejta të tilla shtesë komuniteteve fetare, në aplikimin e të drejtave të tilla, ai nuk mund të ndërmerre masa diskriminuese sipas kuptimit të Nenit 14 të KEDNJ. Në rastin e aplikantëve, autoritetet kishin refuzuar të arrinin një marrëveshje sepse kishat që kishin aplikuar nuk i kishin përmbushur kriteret kumulative historike dhe numerike të përcaktuara në bazë të ligjit vendor. Megjithatë, qeveria kishte hyrë në marrëveshje të tilla me komunitete të tjera fetare, të cilët nuk e përmbushnin kriterin numerik, sepse ata kishin përcaktuar që ato kisha plotësonin një kriter alternativ të të qenit 'komunitete historike fetare të rrethit evropian kulturor'. Qeveria nuk kishte dhënë asnjë shpjegim se përse kishat që kishin aplikuar, nuk kualifikoheshin në bazë të atij kriteri. Rrjedhimisht, GJEDNJ arriti në përfundimin se kriteret e përcaktuara me anë të ligjit kombëtar nuk ishin aplikuar mbi baza të barabarta për të gjitha komunitetet fetare.

Gjatë shqyrtimit të çështjes sipas Protokollit Nr. 12 të KEDNJ, GJEDNJ vuri re se, duke pasur parasysh taktin e Shtetit për të vendosur nëse do të arrinin një marrëveshje apo jo me një komunitet fetar, ankesa e aplikantëve në këtë rast nuk kishte të bënte 'me të drejta të veçanta që u akordoheshin atyre sipas ligjit kombëtar'. Pavarësisht nga kjo, kjo gjë futej në kategorinë e tretë të specifikuar me anë të Raportit Shpjegues mbi Protokollin Nr. 12, meqë kishte të bënte me aludime diskriminimi 'nga ana e një autoriteti publik gjatë ushtrimit të kompetencave të tyre jo-legjislative'. Duke pasur parasysh gjetjen e një shkeljeje të Nenit 14 të KEDNJ të konsideruar në lidhje me Nenin 9, megjithatë GJEDNJ, nuk e pa të arsyeshme të shqyrtonte veçmasi të njëjtën ankesë sipas Protokollit Nr. 12.

GJEDNJ, *Milanović v. Serbisë* (Nr. 44614/07), 14 dhjetor 2010

Aplikanti, një anëtar udhëheqës i komunitetit fetar Hare Krishna në Serbi, ishte goditur me thikë disa herë në afërsi të apartamentit të tij. Ai ia raportoi sulmet ndaj tij policisë dhe tha se

ato mund të ishin kryer nga anëtarë të ndonjë grupi ekstremist ultra të djathtë. Policia mori në pyetje dëshmitarë dhe disa të dyshuar të mundshëm, por nuk qe asnjëherë në gjendje të identifikonte ndonjërin prej sulmuesve apo të merrte më shumë informacion mbi grupin ekstremist që aludohej se ata i përkisnin. Në njërin prej raporteve të policisë ata iu referuan lidhjes fetare të mirënjohur të aplikantit dhe 'paraqitjes së tij pothuajse të çuditshme'. Në një raport tjetër, ata vunë re se aplikanti i kishte bërë publike incidentet ndërsa 'theksonte' lidhjen e tij fetare, duke shënuar që nuk mund të përjashtohej as mundësia e vetë-shkaktimit të lëndimeve nga aplikanti. GJEDNJ theksoi se, ashtu si edhe në rastet e keqtrajtimit të motivuar racial, kur hetonin sulme të dhunshme autoritetet e Shtetit kishin detyrën shtesë të ndërmerrnin të gjitha hapat e arsyeshëm për të demaskuar ndonjë motiv fetar dhe për të përcaktuar nëse urrejtja apo paragjykimi fetar mund të kishin luajtur ndonjë rol në ngjarje, edhe kur keqtrajtimi ishte shkaktuar nga individë fetarë. Në rastin e aplikantit, ku dyshohej se sulmuesit i përkisnin njëres apo disa organizatave ultra të djathta që qeveriseshin nga ideologji ekstremiste, ishte e papranueshme që autoritetet e Shtetit kishin lejuar që hetimi të zgjatej për shumë vjet pa ndërmarrë veprime adekuate me synimin për të identifikuar apo ndjekur penalisht kryesit e veprës penale. Për më tepër, ishte e dukshme nga sjellja e policisë dhe nga raportet e tyre se ata kishin dyshime serioze lidhur me fenë e aplikantit dhe vërtetësinë e aludimeve të tij. Rrjedhimisht, edhe pse autoritetet kishin eksploruar disa pista hetimi të sugjeruara nga aplikanti që theksonin motivimin fetar të sulmuesve, ato hapa nuk kishin arritur gjë tjetër përveç se një hetimi *pro forma*.

GJEDNJ, O'Donoghue dhe të Tjerët v. Mbretërisë së Bashkuar (Nr. 34848/07), 14 dhjetor 2010

Që nga viti 2005 personat që i nënshtroheshin kontrollit të emigracionit të cilët dëshironin të martoheshin përveç se në Kishën e Anglisë, duhet të aplikonin për leje në formën e një certifikate aprovimi, tek Sekretari i Shtetit, për të cilën ata duhet të bënin një pagesë në shumën prej 295 paundësh britanikë. Aplikanti i dytë, një shtetas nigerian që kishte kërkuar strehim në Mbretërinë e Bashkuar, donte të martohej, por jo në Kishën e Anglisë, meqë edhe ai edhe e fejuara e tij (aplikantja e parë) ishin katolikë romanë që e praktikonin këtë besim, dhe sidoqoftë në Irlandën e Veriut nuk kishte Kishë të Anglisë. Aplikantët aplikuan për një certifikatë aprovimi dhe kërkuan përjashtimin nga pagesa mbi bazën e gjendjes së varfër financiare, por aplikimi i tyre u refuzua. Më në fund, atyre iu dha certifikata e aprovimit në korrik të vitit 2008, pasi ata mundën t'i mblidhnin të hollat me ndihmën e miqve. GJEDNJ konstatoi se kjo ishte një skemë diskriminuese mbi bazën e besimit. Aplikantët kishin qenë në një pozitë relativisht të ngjashme me ata persona që dëshironin dhe që kishin mundësi të martoheshin në Kishën e Anglisë. Ndërkohë që persona të tillë ishin të lirë të martoheshin pa pengesa, që të dy aplikantët kishin hezituar (mbi bazën e besimit të tyre fetar) dhe nuk kishin pasur mundësi (mbi bazën e vendbanimit të tyre në Irlandën e Veriut) që të lidhnin një martesë të tillë. Rrjedhimisht, ata u lejuan të martoheshin vetëm pas dorëzimit të një aplikimi për një certifikatë aprovimi dhe pas pagesës së një shume të konsiderueshme. Prandaj, kishte pasur një dallim të qartë në trajtim, për të cilin nuk ishte dhënë asnjë justifikim objektiv dhe i arsyeshëm.

4.10. Origjina shoqërore, lindja dhe prona

GJDBE, Zoi Chatzi v. Ipourgios Ikonomikon Çështja C-149/10, 16 shtator 2010

Kjo ishte një referencë paraprake nga gjykatat greke që kishin të bënin me Udhëzimin e Këshillit 96/34/EC mbi Marrëveshjen mbi Kornizën e Punës së lejes prindërore dhe Kartës së të Drejtave Themelore të Bashkimit Europian. Referenca u bë gjatë procesit mes znj. Chatzi, nënë binjakësh, dhe punëdhënësit të saj, Ipourgios Ikonomikon (Ministria greke e Financave). Pas lindjes së binjakëve të saj, znj. Chatzi iu dhanë nëntë muaj leje prindërore

me pagesë, por iu refuzua një periudhë e dytë lejeje. GJDBE u pyet nëse dhënia e vetëm një periudhe lejeje për binjakë përbënte diskriminim mbi bazën e lindjes, në kundërshtim me Nenin 21 të Kartës. Nëse jo, gjykata edhe më tej u pyet nëse termi 'lindje' sipas Nenit 2(1) të udhëzimit duhet interpretuar që do të thotë që lindja e dy fëmijëve të njëpasnjëshëm krijoi të drejtën e dy periudhave të lejes prindërore. Nëse jo, pastaj gjykatës iu kërkua të konfirmojë nëse leja prindërore duhet të jepet për një lindje, pavarësisht nga numri i fëmijëve të lindur, dhe se një veprim i tillë nuk do të përbënte shkelje të Kartës. .

GJDBE u përgjigj se të drejtat në Marrëveshjen e Korzinës së Punës iu jepeshin prindërve në kapacitetin e tyre si punonjës, me qëllim që t'i ndihmonin ata të bashkonin përgjegjësitë prindërore me ato të punës. Nuk kishte asnjë të drejtë që lidhej me lejen prindërore që i akordohej fëmijës, as në Marrëveshjen e Korzinës së Punës dhe as në Kartë. Rrjedhimisht, nuk kishte pasur diskriminim mbi bazën e lindjes kur ishte dhënë vetëm një periudhë lejeje prindërore për binjakët. Më tej GJDBE konstatoi se Marrëveshja mbi Kornizën e Punës nuk mund të interpretohej që në mënyrë automatike të lejonte një periudhë të veçantë lejeje prindërore për secilin fëmijë të lindur. U pranua se Marrëveshja mbi Kornizën e Punës përcaktonte vetëm kërkesat minimale dhe se rregullat duheshin ndryshuar, aty ku Shtetet Anëtare të BE-së lejonin më shumë se minimumin e tri muajve të lejes prindërore të kërkuar. Megjithatë, GJDBE komentoi se ligjet kombëtare të Shteteve Anëtare të BE-së duhet të kishin parasysh parimin e trajtimit të barabartë kur miratonin masa që ndryshonin Marrëveshjen mbi Kornizën e Punës dhe duhet të siguroheshin që prindërit e binjakëve të merrnin trajtimin që i merrte parasysh nevojat e tyre.

4.12. Statuse të tjera

GJEDNJ, *Kiyutin v. Ruisë* (Nr. 2700/10), 10 mars 2011

Aplikanti, një shtetas uzbekas, arriti në Rusi në vitin 2003 dhe u martua me një shtetase ruse, me të cilën pati një vajzë. Megjithatë, aplikimi i tij për lejeqëndrimi u refuzua mbi bazën që ai kishte dalë HIV-pozitiv. GJEDNJ e kishte njohur më parë se të metat fizike dhe dëmtimet e ndryshme shëndetësore binin në fushëveprimin e Nenit 14 të KEDNJ dhe ajo qasje ishte në përputhje me pikëpamjet e shprehura nga komuniteti ndërkombëtar. Rrjedhimisht, një dallim i bërë mbi bazën e gjendjes shëndetësore, duke përfshirë edhe infektimin me HIV, mbulohej nga termi 'status tjetër' dhe Neni 14 lidhur me Nenin 8 të KEDNJ, që ishin të aplikueshëm. Aplikanti ishte në një situatë analoge me atë të të huajve të tjerë që kërkonin lejeqëndrimin në Rusi mbi bazën e familjes, por ishte trajtuar ndryshe për shkak të statusit të tij HIV-pozitiv. Margjina e Shtetit për vlerësimin në këtë sferë, ishte i ngushtë, meqë personat që jetonin me HIV përbënin një grup veçanërisht të rrezikuar, të cilët kishin vuajtur diskriminim të konsiderueshëm në të kaluarën dhe nuk kishte ndonjë konsensus europian për përjashtimin e tyre nga lejeqëndrimi. Ndërsa pranohej që masa e kundërshtuar ndiqte një synim legjitim të mbrojtjes së shëndetit të publikut, ekspertët e shëndetit dhe organizmat ndërkombëtare pajtoheshin që kufizimet e udhëtimit për personat me status HIV-pozitiv nuk mund të justifikoheshin me anë të referencës së bërë shqetësimeve për shëndetin e publikut. Pavarësisht se kufizime të tilla mund të ishin efektive kundër sëmundjeve me nivel të lartë infektimi me një periudhë të shkurtër inkubacioni, si kolera apo ethet e verdha, thjeshtë prania e një individi me status HIV-pozitiv në vend, nuk përbënte në vetvete një kërcënim ndaj shëndetit të publikut. HIV nuk ishte i transmetueshëm rastësisht, por nëpërmjet sjelljeve specifike dhe metodat e transmetimit ishin të njëjta pavarësisht nga kohëzgjatja e qëndrimit të personit në vend apo kombësisë së tij apo të saj. Për më tepër, kufizimet e udhëtimit që lidheshin me HIV-in nuk ishin vendosur ndaj turistëve apo vizitorëve afat-shkurtër, apo ndaj shtetasve rusë që ktheheshin nga jashtë, edhe pse nuk kishte asnjë arsye për të supozuar se ata kishin më pak të ngjarë të merreshin me sjellje të pasigurta se sa ata emigrantë që tashmë ishin akomoduar në vend. Për më tepër, ndërkohë që një dallim në trajtim mes atyre personave me HIV-pozitiv që ishin akomoduar prej një kohe të gjatë dhe

vizitorëve afat-shkurtër mund të justifikohet objektivisht nga rreziku që të parët mund të vendosnin një barrë të madhe mbi sistemin e kujdesit shëndetësor që funksiononte me fonde publike, ky argument nuk aplikohet në rastin e Ruisë, sepse shtetasit jo-rusë nuk e gëzonin të drejtën e ndihmës mjekësore falas, përveç rasteve urgjente. Një çështje tjetër që u konsiderua nga GJEDNJ ishte natyra e mjegullt dhe kaotike e masës së kundërshtuar. Dispozita e deportimit të atyre personave që nuk ishin shtetas, të cilët zbuloheshin se ishin HIV-pozitiv, nuk linte vend për një vlerësim individual duke u bazuar në faktet e një rasti të veçantë. Në rastin e aplikantit, autoritetet vendase e kishin refuzuar aplikimin e tij vetëm për shkak të dispozitave statutore, pa marrë parasysh gjendjen e tij shëndetësore apo lidhjet e tij familjare në Rusi. Duke pasur parasysh gjithë këto konsiderata, GJEDNJ konstatoi se aplikanti kishte qenë viktimë e diskriminimit mbi bazën e statusit të tij shëndetësor.

5.2. Ndarja e barrës së provës

GJDBE, *Patrick Kelly v. Universitetit Kombëtar të Irlandës (University College, Dublin)* Çështja C-104/10, 21 korrik 2011

Z. Kelly aplikoi për një program profesional në Universitetin e Kolegjit të Dublinit (UKD) dhe aplikimi i tij u refuzua. Z. Kelly besoi se atij nuk i ishte dhënë e drejta për trajnim, për shkak të diskriminimit të aluduar gjinor dhe ai kërkoi që t'i dorëzoheshin të gjitha aplikimet e tjera; UKD ia dorëzoi versionet e redaktuara. Gjykata irlandeze bëri një referencë lidhur me Udhëzimin e Këshillit 97/80/EC mbi barrën e provës në rastet e diskriminimit të bazuar në gjini; Udhëzimi i Këshillit 76/207/EEC mbi zbatimin e parimit të trajtimit të barabartë për burrat dhe gratë lidhur me qasjen në punësim, trajnimin profesional dhe promovimin, dhe kushtet e punës ('Udhëzimi mbi Trajtimin e Barabartë'); dhe Udhëzimi 2002/73/EC që ndryshoi Udhëzimin e Këshillit 76/207/EEC. Gjykatat irlandeze kërkuan të dinin (i) nëse Z. Kelly kishte të drejtën të shihte versionet e plota të dokumenteve për të përcaktuar çështjen prima facie sipas dispozitave të Udhëzimeve të Këshillit 76/207/EEC, 97/80/EC dhe 2002/73/EC dhe (ii) nëse një e drejtë e tillë ndikohet nga ligjet kombëtare apo të BE-së lidhur me konfidencialitetin.

GJDBE konstatoi se as Udhëzimi i Këshillit 97/80/EC dhe as Udhëzimi mbi Trajtimin e Barabartë në përgjithësi nuk i jepnin të drejtën një aplikanti që kishte aplikuar për trajnim profesional, të kishte qasje në informacionin mbi kualifikimet e aplikantëve të tjerë bazuar në një dyshim diskriminimi, dhe se çdo zbulim informacioni do të ishte subjekt i rregullave të BE-së mbi konfidencialitetin e të dhënave personale. Megjithatë, mbetet që gjykatat vendore të vendosnin nëse synimi i Udhëzimit të Këshillit 97/80/EC, kërkonte një zbulim të fakteve të tilla për raste individuale.

5.3. Roli i statistikave dhe të dhënave të tjera

GJDBE, *Waltraud Brachner v. Pensionsversicherungsanstalt* Çështja C-123/10, 20 tetor 2011

Kjo referencë paraprake nga gjykatat austriake kishte të bënte me çështjen e diskriminimit në skemën e pensionit të një Shteti duke pasur parasysh Nenin 4(1) të Udhëzimit të Këshillit 79/7/EEC mbi zbatimin progresiv të parimit të trajtimit të barabartë për burrat dhe gratë në çështjet e sigurimeve shoqërore. Kjo skemë bazohet në aplikimin e një rritjeje të vetme që synonte të ruante fuqinë blerëse të pensionit në Austri. Rritja u aplikua kur të ardhurat e individit tejkalonin një nivel të caktuar minimumi. Megjithatë, rritja nuk u aplikohet nëse pensionisti/-stja jetonte me bashkëshortin/-en dhe të ardhurat e tyre të përbashkëta e tejkalonin nivelin e minimumit. Referenca ishte bërë në procesin mes znj. Brachner, që nuk e gëzonte të drejtën për të marrë shtesën plotësuese, sepse pensioni i saj së bashku me të ardhurat e bashkëshortit të saj e tejkalonin atë nivel minimumi, dhe Zyrës Austriake të Sigurimeve të Pensionit.

GJDBE arriti në përfundimin se skema në fjalë nuk përbënte diskriminim të drejtpërdrejtë, sepse ajo aplikohet barazisht për të gjithë pensionistët, pavarësisht nga gjinia. Megjithatë, duke pasur parasysh të dhënat statistikore të paraqitura përpara gjykatës referuese, në mënyrë proporcionale më shumë pensionistë që e merrnin nivelin minimal ishin gra (57% në krahasim me 25% burra) meqë skema ishte kontribuese dhe gratë në Austri punojnë për më pak vite se burrat. Kjo rezultonte në 82% të grave me të ardhura minimale që nuk e merrnin rritjen, për shkak të unifikimit të rregullit mbi të ardhurat, në krahasim me 58% të burrave. Prandaj, gjykata referuese do të ishte e justifikuar nëse do të ruante pikëpamjen se një marrëveshje kombëtare që çonte në përjashtimin nga një rritje e veçantë e pensionit për një proporcion më të lartë pensionistësh (gra) se sa pensionistësh (burra), ishte e parandaluar meqë përfshinte diskriminim jo të drejtpërdrejtë kundër grave.

Lista e çështjeve

Vendimet me precedentë të Gjykatës së Drejtësisë të Bashkimit Europian

<i>Association belge des Consommateurs Test-Achats ASBL dhe të Tjerët v. Këshillit të Ministrave,</i> Çështja C-236/09, 1 mars 2011 (Salla Kryesore)	15
<i>Dita Danosa v. LKB Līzings SIA,</i> Çështja C-232/09, 11 nëntor 2010	14
<i>Gerhard Fuchs dhe Peter Köhler v. Land Hessen,</i> Çështje të Bashkuara C-159/10 dhe C-160/10, 21 korrik 2011	9
<i>Gisela Rosenblatt v. Oellerking Gebäudereinigungsges. mbH,</i> Çështja C-45/09, 12 tetor 2010 (Salla Kryesore).....	8
<i>Ingeniørforeningen i Danmark v. Region Syddanmark,</i> Çështja C-499/08, 12 tetor 2010 (Salla Kryesore).....	17
<i>Jürgen Römer v. Freie und Hansestadt Hamburg,</i> Çështja C-147/08, 10 maj 2011 (Salla Kryesore)	6
<i>Marc Michel Josemans v. Burgemeester van Maastricht,</i> Çështja C-137/09, 16 dhjetor 2010.....	8
<i>Marie Landtová v. Česká správa socialního zabezpečení,</i> Çështja C-399/09, 22 qershor 2011	18
<i>Patrick Kelly v. Universitetit Kombëtar të Irlandës (University College, Dublin),</i> Çështja C-104/10, 21 korrik 2011.....	22
<i>Pedro Manuel Roca Álvarez v. Sesa Start España ETT SA,</i> Çështja C-104/09, 30 shtator 2010.....	7
<i>Pensionsversicherungsanstalt v. Christine Kleist,</i> Çështja C-356/09, 18 nëntor 2010	7
<i>Reinhard Prigge dhe të Tjerët v. Deutsche Lufthansa AG,</i> Çështja C-447/09, 13 shtator 2011 (Salla Kryesore).....	10
<i>Rijksdienst voor Pensioenen v. Elisabeth Brouwer,</i> Çështja C-577/08, 29 korrik 2010.....	14
<i>Vasil Ivanov Georgiev v. Tehnisheski universitet – Sofia, filiali Plovdiv,</i> Çështjet e Bashkuara C-250/09 dhe C-268/09, 18 nëntor 2010	9
<i>Waltraud Brachner v. Pensionsversicherungsanstalt,</i> Çështja C-123/10, 20 tetor 2011	22
<i>Zoi Chatzi v. Ipourgos Ikonomikon,</i> Çështja C-149/10, 16 shtator 2010.....	20

Vendimet me precedentë të Gjykatës Europiane të Drejtave të Njeriut

<i>Andrle v. Republikës Çeke (Nr. 6268/08),</i> 17 shkurt 2011	13
<i>Bah v. Mbretërisë së Bashkuar (Nr. 56328/07),</i> 27 shtator 2011	12
<i>Fawsie v. Greqisë (Nr. 40080/07),</i> 28 tetor 2010	18

<i>Graziani-Weiss v. Austrisë</i> (Nr. 31950/06), 18 tetor 2011	5
<i>Kiyutin v. Ruisë</i> (Nr. 2700/10), 10 mars 2011	21
<i>Laduna v. Sllovakisë</i> (Nr. 31827/02), 13 dhjetor 2011	6
<i>Milanović v. Serbisë</i> (Nr. 44614/07), 14 dhjetor 2010	19
<i>O'Donoghue dhe të Tjerët v. Mbretërisë së Bashkuar</i> (Nr. 34848/07), 14 dhjetor 2010	20
<i>P.V. v. Spanjës</i> (Nr. 35159/09), 30 nëntor 2010	16
<i>Pononyomi v. Bullgarisë</i> (Nr. 5335/05), 21 qershor 2011	11
<i>Saidoun v. Greqisë</i> (Nr. 40083/07), 28 tetor 2010	18
<i>Savez crkava 'Riječ života' dhe të Tjerët v. Kroacisë</i> (Nr. 7798/08), 9 dhjetor 2010.....	19
<i>Schalk dhe Kopf v. Austrisë</i> (Nr. 30141/04), 24 qershor 2010	16
<i>Şerife Yiğit v. Turqisë</i> [GC] (Nr. 3976/05), 2 nëntor 2010	13
<i>Stummer v. Austrisë</i> [GC] (Nr. 37452/02), 7 korrik 2011.....	11
<i>Valkov dhe të Tjerët v. Bullgarisë</i> (Nr. 2033/04 dhe të tjerët), 25 tetor 2011	5